

Grupacija šumarstva i drvne industrije

Podrškom države do veće konkurentnosti

Udruženje "Reciklaža"

Nužna je zabrana izvoza sekundarnih sirovina

Jedan dan predsjednik Komore

U organizaciji asocijacije za unaprjeđenje informacijskih nauka INFOHOUSE, održana je manifestacija "Volontiraj - kreditiraj".

U okviru aktivnosti ove asocijacije, 9. oktobar je obilježen kao Socijalni dan. Na ovaj dan su najbolji srednjoškolci sa područja Federacije BiH, u institucijama, organima, organizacijama i preduzećima koji su podržali projekat, zauzeli rukovodeća mjesta.

Adem Lugonić, učenik trećeg razreda Bošnjačke gimnazije, iz Sarajeva, jedan je dan bio predsjednik Privredne / Gospodarske komore FBiH.

Jedan od projekata organizacije INFOHOUSE "Volontiraj - kreditiraj", koji je podržan od strane velikog broja institucija, organizacija i preduzeća, imao je odjeka u široj javnosti, ali i među srednjoškolcima koji su glavni nosioci ovih aktivnosti.

Cilj ovog projekta jeste da učenici vide kako izgleda jedan radni dan u ulozi rukovodioca, da upoznaju način rada institucije i, naravno, da se pomogne opredjeljenju za odabir poziva, kojim se žele u budućnosti baviti. Podršku je dala i P/GKFBiH.

Jednodnevni predsjednik Komore bio je Adem Lugonić, učenik trećeg razreda Bošnjačke gimnazije iz Sarajeva. Odličan je učenik i u školi se izdvaja kao vrlo talentiran fudbaler.

Ulogu predsjednika Komore je prihvatio krajnje ozbiljno, sa puno elana, ali i radoznalosti. U danu koji, istina, nije obilovao zvaničnim sastancima, Adem je sa uposlenicima učestvovao u redovnim poslovima, a posebno ga je dojmio dio aktivnosti oko pripreme Skupštine grupacije šumarstva i drvne industrije, sa kojim ga je detaljno upoznala Šemsa Alimanović, sekretar Udruženja.

Nije krio oduševljenje prezentacijom Priloga razmatranju primjene evropskih normi o energetskej efikasnosti i mogućnosti implementacije u bh. privredi, sa kojom ga je upoznala mr. Nafija Šehić Mušić, direktor Sektora industrije.

Nesebičnu profesionalnu podršku "predsjedniku" dala je i tehnički sekretar u kabinetu predsjednika Meliha Velić, koja je za komunikativnost, snalažljivost i strpljivost dobili pohvalu "novog šefa".

Kao "pravi menadžer", Adem se posebno interesirao o radu Udruženja prometnika naftnih derivata FBiH, sa čijim radom ga je upoznala sekretar ovog udruženja i šefica "njegovog kabineta" Amela Kečo.

Udruženje građevine je takođe "predsjedniku" bilo interesantno. U razgovoru sa Dženanom Avdić, sekretarom Udruženja, dobio je korisne informacije o aktivnostima vrijednih građevinara. Međutim, čini se da je ipak najviše simpatija dobio predsjednikov "kolega" potpredsjednik Komore Jago Lasić. Potvrda rečenog je zajednička fotografija.

Na kraju radnog dana Adem je rekao:

- Dan je prevazišao moja očekivanja. Nisam mislio da ću biti dočekan sa ovolikom pažnjom. Ovo neću zaboraviti nikada. Hvala!

Amela KEČO

Prioritet je razvoj metalnog sektora

Održana je druga rasprava o dokumentu "Prilog strategiji razvoja FBiH i BiH kroz prizmu razvoja metalske i elektroindustrije FBiH od 2009. do 2014."

Riječ je o finalnoj raspravi koja je uslijedila kao nastavak aktivnosti, shodno odluci Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije, te kao rezultat inicijative Komore da aktuelizira i inovira dokument "Strateški pravci razvoja MEI za period 2003-2008. godina". Projekat su podržali Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije i Sindikat metalaca. S tim u vezi zaključeno je:

- Sindikat metalaca podržava ovaj dokument i smatra ga putokazom za razvoj metalnog sektora. Preduslov za njegovo prihvatanje i realizaciju je provedba zaključaka Sindikata metalaca koje je usvojila Vlada FBiH i Parlament;
- Prioritet za državu je razvoj sektora metala, energetike i namještaja (prema pokazateljima vanjskotrgovinske razmjene, 35 odsto izvoza BiH bazira se na metalu i proizvodima od metala);
- Razvojna banka se mora uključiti u pokretanje industrijskog sektora. Nužno je da se i ostale banke korektnije odnose prema privrednim subjektima u otežanim uslovima privredivanja;
- Podržati direktne strane investicije koje su usmjerene ka prerađivačkoj industriji sa višom fazom prerade (finalizaciji proizvoda);
- Završiti prostorni plan, u smislu rasporeda industrijskih zona, sa definisanim proizvod-

nim programom;

- Intenzivirati aktivnosti na formiranju konzorcija, naročito u proizvodnji livenih dijelova za potrebe rudnika i termoelektrana;
- Ljevarstvu treba dati poseban tretman, jer ono predstavlja baznu podršku mašinskoj i elektroindustriji.
- Vlada i Parlament moraju stvarati pretpostavke za realizaciju ranije usvojenih zaključaka Sindikata, bez čije realizacije je upitno provođenje ciljeva ovog dokumenta;
- Podržava se inicijativa da Institut "Kemal Kapetanović", koji se već bavi istraživanjem u sferi novih materijala, preraste u federalni centar za razvoj materijala;
- Animirati privredne subjekte i menadžment da, u skladu sa zakonskim propisima, urade planove aktivnosti radi obezbjeđenja okolišnih dozvola;
- OUMEI preko resornog ministarstva insistira da Vlada FBiH prihvati i provodi ranije usvojene zaključke, koji su zajednička platforma OUMEI i Sindikata.

Nafija ŠEHIĆ-MUŠIĆ
n.sehic@kfbih.com

GLASNIK

Privredna / Gospodarska komora
Federacije Bosne i Hercegovine

List izlazi mjesečno

Godina X

Broj 84/85

septembar/rujan - oktobar/listopad
2009.

GLASNIK uređuje

Redakcijski kolegij:

Željana Bevanda,

glavni urednik,

Amela Kečo,

odgovorni urednik,

članovi:

Mira Idrizović,

Šemsa Alimanović,

Ljubo Dadić

i Meliha Velić,
sekretar Redakcije.

Adresa:

Privredna / Gospodarska

komora FBiH

- za Glasnik -

71000 Sarajevo

Branislava Đurđeva 10/IV

Kontakt osoba: Meliha Velić

Telefon: 033/214-315

E-mail: m.velic@kfbih.com

Telefoni:

033/663-370 (centrala)

033/217-782

Faks: 033/217-783

www.kfbih.com

Izdavač:

"Privredna štampa" d.o.o. Sarajevo

Općinski sud

Sarajevo

UF/1-2219/05,

RB 1-3018

Identifikacioni broj

4200088140005

Identifikacioni broj PDV

200088140005

DTP: "Privredna štampa"

Štampa: "ARKA PRESS" d.o.o.

Sarajevo,

Hamdije Čemerlića 43

Besplatan primjerak

Podrškom države do veće konkurentnosti

Razlozi za smanjenje proizvodnje u šumarstvu za oko 22 odsto, te preradi drveta za 20 odsto i proizvodnji namještaja oko 25 odsto jesu smanjene investicije u građevinarstvu, poremećaji na tržištu namještaja, uz niz drugih faktora koji su doveli do ovakvog stanja

Povodom pada proizvodnje u šumarstvu i drvnoj industriji u FBiH, krajem oktobra je održana sjednica Grupacije šumarstva i drvne industrije FBiH. Razlozi za smanjenje proizvodnje u šumarstvu za oko 22 odsto, te preradi drveta za 20 odsto i proizvodnji namještaja oko 25 odsto jesu smanjene investicije u građevinarstvu, poremećaji na svjetskom tržištu namještaja i niz drugih faktora u našoj zemlji koji su doveli do ovakvog stanja.

Novo rukovodstvo Grupacije

Izabrano je i novo rukovodstvo Grupacije šumarstva i drvne industrije FBiH. Za predsjednika imenovan je Zdenko Laštro, vlasnik kompanije Laštro iz Kreševa, njegov zamjenik je Midhat Ahmetović, direktor JP Bosanskopodrinjske šume Goražde.

Brojna opterećenja

Bilježi se višak zaposlenih i nedovoljno preduzeća koja vrše eksploataciju sortimenata iz šume. Namještaj se sve češće prodaje pomoću kanala u koje se nema uvida, odnosno "na crno". Na smanjenje proizvodnje, uz ostalo, uticali su i nedovoljna angažiranost inspeksijskih organa, cijene sirovina i njihove klasifikacije pri isporuci, cijene energije i goriva, kao i brojna druga opterećenja.

Mjere koje treba poduzeti kako bi se olakšalo poslovanje u šumarstvu su izjednačavanje uslova privređivanja u BiH, smanjenje poreza i doprinosa i carina na repromaterijal koji se ne proizvodi kod nas, certificiranje preduzeća šumarstva i drvne industrije, te stimulacija izvozno orijentiranih kompanija. Od države se očekuje finansijska podrška kojom bi se povećala konkurentnost na svjetskom tržištu.

Postojeći Zakon o šumama se ne primijenjuje u cijeloj FBiH, što je izazvalo brojne probleme u šumarstvu. Stoga je u Hercegovačko-neretvanskom i nekim drugim kantonima upitan opstanak broja zaposlenih u šumarstvima, isplata plaća, te uplata penzionog i zdravstvenog osiguranja.

Prezentirana informacija o gospodarenju šumama u FBiH u prošloj i planu za ovu godinu sadrži podatke o strukturi površina šuma, drvnih zaliha, planiranoj i ostvarenoj sječi, realizaciji plana sječe po šumskoprivrednim osnovama, planiranoj i ostvarenoj proizvodnji šumskih drvnih sortimenata, planiranoj i ostvarenoj izgradnji i rekonstrukciji šumskih puteva, otvorenosti šuma, planiranim i ostvarenim šumskouzgojnim radovima i drugim pokazateljima specifičnim za ovaj sektor. Konstatirano je da je ova informacija u Parlament FBiH trebala doći prije zakona o šumama, kako bi poslanici imali pravi uvid u stanje u šumarstvu.

Šemsa ALIMANOVIĆ
s.alimanovic@kfbih.com

Nužna je zabrana izvoza sekundarnih sirovina

Na sjednici održanoj krajem septembra, članovi Odbora udruženja "Reciklaža" razmatrali su plan aktivnosti za ovu i narednu godinu. Konstatirano je da je tržište otpadaka nesređeno i da je raširena nelojalna konkurencija

Među prometnicima otpadnih materijala i reciklažom ima i onih koji ne ispunjavaju propisane uslove vezano za poslovne prostore i opremu, ne posjeduju dozvole za aktivnosti tretmana otpada, te okolinske i vodne dozvole. S tim u vezi zaključeno je:

- Od nadležnih inspekcijskih organa zatražiti da izvrše kontrolu poslovanja firmi koje se bave prometom otpadaka i reciklažom, kao i autootpadom;
- Od imaoaca otpadnih materijala tražiti da ih ne prodaju privrednim društvima i kupcima koji ne ispunjavaju propisane uslove za obavljanje djelatnosti reciklaže, bez posjedovanja odgovarajućih ekoloških dozvola;
- Da se izradi model povezivanja članica "Reciklaža" za zajedničko poslovanje i investicije, jedinstven nastup na domaćem i inostranom tržištu (udruživanje na osnovu kapitala i dr.).

Zbog ekonomske krize i monopolskog ponašanja pojedinih prerađivača sekundarnih sirovina, tržište u zemlji i inostranstvu je nestabilno. Domaći prerađivači traže zabranu izvoza sekundarnih sirovina kako bi obezbijedili potreban repromaterijal po nižim cijenama od tržišnih. Zaključak je:

- Ne prihvata se zabrana izvoza sekundarnih sirovina;
- Domaćim prerađivačima sekundarnih sirovina predlaže se da se vrši zajedničko bilansiranje potreba za sekundarnim sirovinama po vrstama, količinama i kvalitetu, domaćoj proizvodnji, izvozu i uvozu, te da se cijene formiraju prema kretanjima cijena sekundarnih sirovina na evropskom tržištu, odnosno na berzama;

- Zbog malih količina sekundarnih sirovina pronaći adekvatno rješenje za njihovo objedinjavanje, te da se izvoz obavlja preko dogovorenog izvoznika čime će se postići povoljnije cijene i bolji drugi uslovi isporuke, pogotovo kod izvoza opasnog otpada;
- Da se saglasnosti za izvoz daju za godinu i da se uz zahtjev prilažu ugovori sa kupcima. Izvoznik bi se obavezao da svaka tri mjeseca nadležnom ministarstvu dostavi podatke o izvršenom izvozu;
- Da se animiraju domaći i inostrani privrednici za izgradnju kapaciteta u BiH za preradu sekundarnih sirovina, bakra i legura bakra, aluminijske i legure aluminijske, kako se ne bi izvozile kao sirovine.

Za potpunije provođenje Zakona o upravljanju otpadom, potrebno je da nadležna ministarstva donesu podzakonske akte među kojima su: pravilnik o ambalaži i ambalažnom otpadu, pravilnik o reciklaži vozila, pravilnik o reciklaži električnog i elektronskog otpada, pravilnik o reciklaži rabljenih ulja i pravilnik o reciklaži baterija i akumulatora. Zaključak je:

- Nadležnim ministarstvima se predlaže da pri izradi nacrtu pravilnika i prethodnih analiza angažuju i predstavnika firme članice udruženja "Reciklaža". Prijedlog dostaviti firmi koja bi učestvovala u njihovoj izradi.

I u oblasti reciklaže ekonomska kriza zaoštrila je uslove poslovanja, što usporava dalji razvoj po obimu proizvodnje, podizanja kvaliteta sekundarnih sirovina i proširenja djelatnosti na reciklažu plastike, stakla i drugih otpadaka, bez novih ulaganja. Zaključeno je:

- Da se zatraži obezbjeđivanje povoljnijih kredita djelatnosti reciklaže iz sredstava razvojnih banaka, ekoloških fondova i dr.
- Da se smanji porez iz dobiti djelatnosti reciklaže sa deset na pet odsto u cilju obezbjeđivanja dodatnih sredstava za ulaganja.

Melika VATRENJAK
m.vatrenjak@kfbih.com

Koliko znači smanjenje sadržaja sumpora u gorivima?

Nije novost da razvoj društva i nove tehnologije imaju velik utjecaj na okolinu. Utjecaj energije na okoliš gotovo uvijek je negativan. Direktno ekološke katastrofe izazivaju izlivanje nafte, stvaranje kiselih kiša i radioaktivnog zračenja, a indirektna posljedica je globalno zatopljenje.

I kada stručnjaci dođu do alternativnih rješenja čini se da ona sa sobom nose pogubnije posljedice, nego razlog zbog kojeg su prihvaćena.

S obzirom da će energetske potrebe čovječanstva rasti i ubuduće, nužne su neophodne aktivnosti kojima bi se negativan uticaj eksploatacije energije na okolinu smanjio na najmanju moguću mjeru. Među onim izvorima energije koji se smatraju najopasnijim za okolinu su fosilna goriva, tj. ugalj, nafta i prirodni plin, a potencijalnu opasnost predstavlja i iskorišteno radioaktivno gorivo iz nuklearnih elektrana (visokoradioaktivni otpad). Fosilna su goriva opasna zbog toga što sagorijevanjem ispuštaju velike količine ugljičnog dioksida, a radioaktivni otpad je opasan jer utiče na strukturu organizama.

Sve učestaliji zahtjevi za zaštitu okoliša i zraka nalažu smanjenje sumpora u gorivima, što je u posljednjih dvadeset godina i urađeno sa tendencijom nastavka ovog procesa. Posebno ako se ima u vidu da se pri procesima sagorijevanja oslobađaju sumporov dioksid i drugi plinovi koji pospešuju nastajanje kiselina. Takvi slobodni nemetalni oksidi oksidiraju u vlažnoj atmosferi punoj vodene pare u sumpornu kiselinu. Ove tvari se otopljene nalaze u zraku tako da na zemlju padaju u obliku "kisele kiše". Pošto ovi proizvodi sagorijevanja nastaju u povećanoj količini u gradovima i industrijskim zonama i ph vrijednost je u tim oblastima niža nego u ruralnim područjima.

Sumporov dioksid je daleko najštetnija tvar u zraku. Radi se o plinu bez boje, ali jakog i neugodnog mirisa koji

djeluje na dišne organe. U zimskim mjesecima visoka koncentracija sumporovog dioksida zajedno sa prašinom u zraku čini smog.

Nesumnjivo je da smanjenje sumpora u gorivima ima dosta prednosti, ali može, s druge strane, da promijeni druga korisna svojstva goriva. Sumpor kao prirodni sastojak sirove nafte je hemijski vezan u različitim hemijskim spojevima koji su prisutni u nafti. Količina i tipovi spojeva zavise od njezinog porijekla. U širem smislu razlikuju se tzv. niskosumporne nafte koje se nazivaju i "slatke", te one koje sadrže više sumpora, tzv. "kisele" nafte.

Nizak nivo sadržaja sumpora u bezolovnom motornom benzinu i dizel gorivu do najviše 10 mg/kg, koji je dopušten u danas važećim specifikacijama po Direktivi EU 2003/17/EC (dopuna Direktive 98/70/EC od 1. 1. 2009. godine) u razvijenim zemljama, tako da on zahtijeva oštriju obradu vodikom sirove nafte s ciljem uklanjanja dijela viška prisutnog sumpora. Tim tehnološkim procesima ne rješavaju se samo problemi prisutnosti sumpora već uklanjaju i oni spojevi koji su korisni zbog svojih mazivih svojstava. Smanjenjem sumpora u gorivima pojavili su se problemi u praktičnoj primjeni, tj. u oštećenjima i propadanju visokovrijednih pumpi za ubrizgavanje goriva na motorima. Od tada postoji potreba dodavanja posebnih aditiva za smanjenje trošenja.

S druge strane, pred rafinerije su postavljeni vrlo zahtjevni procesi koji su u posljednjih dvadesetak godina, uz prilagođavanje sve oštrijim propisima o kvaliteti goriva u pogledu sadržaja olova i sumpora, išli i putem sve dublje prerade, sa sve manje ostatka koji bi se prodavao ispod cijene sirove nafte. Prema tome, paralelno se dešavalo dvostruko razvojno djelovanje: automobilske industrije, razvojem svojih tehnologija, te rafinerije, koje idu svojim vlastitim razvojnim putem.

Ali, isto tako, činjenica je da su inovativni rafinerijski procesi dodatno podsticani očekivanim i ostvarivanim rastom cijena nafte.

Nestabilna cijena sirove nafte pruža rafinerijama prividnu mogućnost veće zarade nabavkom jeftinijih tipova. Takvu naftu koriste mnoge rafinerije u svijetu, kako bi

povećale profitabilnost i konkurentnost na međunarodnom tržištu. Međutim, često se događa da se preradom takve nafte na postrojenjima događaju veće ili manje poteškoće, a ponekad i štete. Do toga dolazi, prije svega, zbog korozivnog djelovanja takvih sirovina ili do ostavljanja neuobičajeno velikih taloga i naslaga na pojedinim dijelovima uređaja. Da bi se izbjegle neželjene posljedice, poduzimaju se potrebni tehnološki zahvati i primjenjuju preventivne mjere, koje su opet vezane sa dodatnim ulaganjima, koja se odražavaju na konačnu rafinerijsku cijenu derivata.

Cijene sirove nafte uvijek variraju. Nabavka jeftine sirove nafte u vrijeme kada je njena prosječna cijena na tržištu visoka, krije u sebi bezbroj zamki, koje je teško predvidjeti i preduhitriti. Kupujući jeftinu sirovu naftu na slobodnom tržištu, rafinerije rizikuju da umjesto profita ostvaruju gubitak na postrojenjima zbog štetnog djelovanja

pojedinih vrsta sirovina. Ali u slučajevima gdje su poduzete sve potrebne tehnološke i druge zaštitne mjere, rafinerije su ostvarile dodatne zarade koje se mjere milionima dolara.

Čijenica je da sa novim, savremenijim tehnološkim zahtjevima, koji imaju za cilj zaštitu životne okoline, rastu i investiciona ulaganja u nove kapacitete. Naftne velesile svako ulaganje ukalkulišu u prodajnu cijenu, tj. u mnoštvo drugih, običnom čovjeku teško razumljivih, faktora koji kreiraju cijenu nafte. Svaki proizvedeni litar nafte neko mora platiti, pa onu sa sumporom plaća krajnji kupac — čovjek i priroda, a naftu bez sumpora... samo i samo krajnji kupac.

I tako sve do kraja "naftne ere". A poslije...

Amela KEČO

Udruženje stanica tehničkih pregleda

Najjeftinije usluge u okruženju

Primjenom novog pravilnika o registraciji vozila, stanice tehničkog pregleda su za kratko vrijeme morale preuzeti poslove za koje institucije koje ih prate u tome nisu bile dovoljno spremne

Na konferenciji za medije, koju su predstavnici Udruženja stanica tehničkog pregleda FBiH održali krajem oktobra, bilo je riječi o primjeni novog pravilnika o registraciji vozila, te saradnji sa resornim ministarstvima i Institutom za privredni inženjering.

Govoreći o ekonomskoj situaciji stanica tehničkog pregleda, Ramiz Begović, predsjednik Udruženja, istakao je da su sadašnje cijene usluga tehničkog pregleda nedopustive.

- Imamo najjeftiniji tehnički pregled u odnosu na zemlje okruženja - naveo je Begović.

Prema riječima Branka Grgića, potpredsjednika Udruženja, primjenom novog pravilnika o registraciji vozila, stanice tehničkog pregleda su za kratko vrijeme morale preuzeti poslove za koje institucije koje ih prate u tome nisu bile dovoljno spremne.

- Mi smo ispunili tražene uvjete. Dosta smo uložili u kadrove i opremu. Zato se nadamo da će se u našoj zemlji uskoro stvoriti jednaki uvjeti za obavljanje tehničkog pregleda, što sada nije slučaj. U Republici Srpskoj nije postignuta potrebna razina opreme i kadrova, koju propisuje Pravilnik o tehničkom pregledu - dodao je Grgić.

O saradnji Instituta za privredni inženjering, iz Zenice, sa stanicama tehničkog pregleda govorio je Adnan Stroil, savjetnik u Institutu.

- U protekle dvije i po godine bilježimo značajne uspjehe. Jedan od njih je i implementacija integralnog infor-

macionog sistema, koji se kontinuirano usavršava. Time je povećan kvalitet usluga stanica tehničkog pregleda, odnosno veći je stepen sigurnosti na cestama. U saradnji sa Federalnim ministarstvom prometa i komunikacija uveden je i videonadzor kao sistem za kreiranje materijalnog dokaza o prisustvu vozila na stanici tehničkog pregleda. Institut je jedna od prvih institucija koja je uvela ISO/IEC 27001:2005 za upravljanje informacionim sistemima, čime garantiramo sigurnost podataka zapisanih u integralnom informacionom sistemu - zaključio je Stroil.

Selma DŽINIĆ

Legalna strana lobi amandmana

Piše: prof. dr.
Jozo Sović

Komorska konfiguracija je adekvatno situirana ljudskim i informatičkim inputima, te je kao takva sposobna za zdravo lobiranje i promoviranje interesa svojih članova.

Ciljevi komorskog lobiranja su u fokusu stvaranja ugodnog zakonskog okvira za poslovanje privrednih društava, članova Komore

Izraz lobbying potječe iz SAD-a, a doslovno znači nagovaranje članova Parlamenta ili nekog drugog zakonodavnog tijela da glasaju pro et contra nekog zakonskog prijedloga. Lobby je isto što i kuloari - predvorja, u kojima se razgovara i ogovara. Služeći se nagovaranjem, izvjesne interesne grupe u američkoj privredi nastoje vršiti pritisak da se donesu zakoni koji njima idu u prilog. Izraz je nastao tako što se "nagovaranje" obično događa u predvorjima parlamentarnih dvorana (lobby), u koje imaju pristupa i oni koji nisu članovi Parlamenta.

Upinjući se da osiguraju usvajanje željenih zakonskih prijedloga ili da spriječe donošenje mjera koje smatraju nepovoljnim za svoje interese, pojedine organizacije, interesne skupine, pa i ustanove, služe se raznovrsnim sredstvima: propagandom, pridobijanjem funkcionera i članova predstavničkih tijela obećanjima i/ili uskraćivanjem izborne podrške za realiziranje sopstvenih ciljeva. Nerijetko angažiraju i plaćene agente (lobiste), koji profesionalno obavljaju ciljane poslove, mobiliziranjem javnog mnjenja.

Vremenski slijed lobiranja

Dugu vremensku putanju je prešlo lobiranje, od antičkog doba do naših dana. U starim civilizacijama Grčke i Rima, oratori (Demosten i Ciceron) su svojim vatrenim govorima štitili interese odabranih društvenih skupina, mobiliziranjem javnog mnjenja. Danas, u društvenom kontekstu, lobiranje je inkorporirano u demokratsko zakonsko i političko odlučivanje.

Riječ lobi ima korijen u starom latinskom jeziku, gdje labium znači usna, predvorje, kuloar, foaje za predah i časkanje, u današnjem smislu riječi. Političkim atributom lobiranje se okitilo tek u XVII stoljeću. U to doba, zabilježeno je u analima, engleski parlamentarci su imali na raspolo-

ganju posebnu prostoriju (salon) za audijenciju građana - birača sa specifičnim pitanjima. U politički rječnik lobi se useljava postupno u gotovo sve zemlje planete, a ponajprije u SAD. Amandmanom na Ustav (1791.), uređeno je pravo građana SAD na obranu sopstvenih interesa u komunikaciji s Vladom. Sljedeće godine (1792.) ratni veterani iz Virdžinije angažirali su W. Hulla da lobira u predmetu rješavanja njihovog statusa.

U narednom, XIX stoljeću na sceni je snažan utjecaj krupnih kompanija (proizvodnja pamuka, željeznice, banke) na donošenje privrednih i finansijskih propisa (oporezivanje i sl.). U Europi počinje lobiranje proizvođača vina na tlu Francuske. I dalje, u većini zemalja zapadne demokratije raste pritisak na predstavnička tijela od profesionaliziranog lobiranja.

Na dobar prijem lobiranje je naišlo u anglosaksonskim zemljama protestantizma, dok je za katoličku crkvu nepodoban svaki demarš koji se ne uklapa u opće interese. Francuska je legalizirala lobiste tek na početku XX stoljeća (1901.), sa "docnjom" od stotinu godina.

Između dva svjetska rata (1914.-1945.) i posebice nakon svjetske ekonomske krize (1929.-1932.) sindikati narastaju i istupaju kao partneri vlade (vlada) u kreiranju privrednih propisa i radnog zakonodavstva.

Najveći domet lobiranje je postiglo u američkom Kongresu, koji je utvrdio legalna pravila djelovanja lobija (polovinom XIX stoljeća). Stotinu godina kasnije ugledali su svjetlost dana "europski" lobiji, u okviru EEZ (EU).

Evropska ekonomska zajednica (sadašnja EU) utemeljena je 1957. godine, potpisivanjem Rimskog ugovora. Ideja o privrednoj integraciji Europe rodila se još prije Drugog svjetskog rata, u krilu Evropske lige za ekonomsku suradnju, koju je osnovao Van Zeeland, belgijski ministar. Prvi konkretniji poticaj za njeno animiranje poslije rata dala je vlada SAD, koja je u okviru svojih nastojanja da ojača zapadnoevropsku privredu Marshallovim planom i drugim akcijama, smatrala korisnim predložiti vladama tih zemalja da utemelje u Europi integrirano privredno područje slobodne trgovine. Nakon više od tri desetljeća (1991.), lobiranje u Europskom parlamentu proizvelo je varničenje i negodovanje. Lobisti su vršili pritisak na poslanike pokušavajući ih udobrovoljiti da potpišu peticije na iznuđena doku-

menta. Danas, zastupnici interesnih grupa podliježu proceduri evidentiranja u registru, koji vode kvestori (pripadnici zaštitara), što implicira uređen Kodeks ponašanja. Sukladno Kodeksu, omogućuje se pristup dokumentima Parlamenta. U duhu Kodeksa, zastupnici u Europskom parlamentu dužni su registrirati (prijaviti) plaćene aktivnosti, bez navođenja iznosa naknade. Nije im dozvoljeno primanje donacija i poklona, ali smiju prihvatiti materijalnu potporu u obliku sredstava za vršenje aktivnosti. Ove propozicije su značajno blaže u usporedbi sa zahtjevima američkog Zakona o lobiranju (Lobbying Act), koji naređuje punu financijsku transparentnost.

U modernom shvatanju, lobiranje je legitimna sastavnica demokratskog procesa odlučivanja. Evropska komisija je ustrojila bazu podataka o lobistima, a ima i modus transparentnog djelovanja u formi javnih sesija. Ovo je oblik dijaloga administracije s interesnim skupinama i prilika za "češljanje" informacija za ispravno odlučivanje.

Komorsko lobiranje

U poratnim godinama privreda BiH se sporo revitalizira, zbog nespretnog i nesretnog ustrojstva države i "vlada" svih nivoa (općine, kantoni / županije, entiteti). Unutarnje integracije još nisu u vidnom polju, a pridruživanjem BiH europskim integracijama bave se strane institucije, dok domaći upravljači uspješno kreiraju smetnje za ulazak BiH u EU.

Tu prazninu bi trebala popuniti privredna komora (privredne komore), koja je institucionalni partner države (vlade) u kreiranju privrednih propisa. Komora treba uključiti lobbying za naganje predstavničkih tijela da izglasavaju zakone ugodne za privrednu ekspanziju. Privredna udruženja komorskog tipa su adekvatno situirana ljudskim resursima i informatičkim inputima, te je kao takva komora sposobna za zdravo lobiranje i promoviranje interesa svojih članova. Ciljevi komorskog lobiranja su u fokusu stvaranja ugodnog zakonskog okvira za poslovanje privrednih društava.

Ima dosta činjenica koje opravdavaju potrebu komorskog lobiranja. Proteklo je više godina otkad je BiH primljena u Europsko vijeće (VE), a domaće vlasti i dalje njeguju proces inertnog pridruživanja. Inicijativa je u svim sferama prepuštena stranim mentorima. Umjesto domaćih promotora, Direkcija za europske integracije inicira promoviranje BiH u zemljama članicama EU. Sjetimo se da je svojevremeno visoki predstavnik (P. Ashdown) u svom mandatu pokrenuo aktivnosti na promoviranju bh. turističke ponude i, umjesto afirmativne podrške, suočio se s neobjektivnim prigovorima kako rasipnički troši dona-

torske subvencije. Kontrolni dokazi su izostali, a javnost ostala u neizvjesnosti oko toga da li su novci usmjereni nenamjenski.

Prema Zakonu o komorskom sistemu / sustavu, privrednim udruženjima su dodijeljene značajne funkcije, među kojima ima prostora za lobiranje u formi podrške ekonomskom razvoju, izvoznim kompanijama, restrukturiranju djelatnosti, ekološkim investicijama. Ovo potvrđuje da je poslovnoj sferi potrebno zdravo lobiranje.

U EU je lobiranje inkorporirano u poslovne komunikacije. Direktno lobiranje provode kompanije i poslovna udruženja, dok se indirektno provodi posredovanjem komora, sindikata, profesionalnih udruženja, konsultantskih institucija i sl. U BiH je prijeko potrebno zakonodavno lobiranje, ne samo pri koncipiranju novih zakona već na pokretanju izmjena i dopuna postojećih fiskalnih propisa i proračunskih (budžetskih) apetita. Pri tome se treba oprezno postaviti prema lažnom lobiranju, čija je motivacija stvaranje financijske prednosti nekoj skupini. To je slučaj kada administracija poveća svoje plaće za 50%, a zatim an general smanji plaće svih korisnika budžeta.

Lobiranje košta

Lobiranje je komunikacija sui generis s utjecajnim okruženjem i vrlo efikasan modus postizanja poslovnih i političkih ciljeva. U realnom svijetu, danas je uobičajeno da država plaća odabrani lobi. Najčešće se financijska subvencija dodjeljuje fundamentalnim znanstvenim istraživanjima, korisnim inovacijama, ekspanziji izvoza, sanaciji djelatnosti od nacionalnog interesa, ekološkim projektima. Potvrda tome je statistički podatak da u Europi ima više od 200 registriranih subjekata koji se bave lobiranjem za potrebe političkih i drugih organizacija i institucija. U Americi je to daleko veća cifra organizacija i dolara utrošenih za lobiranje.

Lobiranje je djelatnost prikupljanja podataka, njihove obrade, analize i dokazivanja, što se na kraju pretvara u argumentirani pritisak. Najefikasnija alatka za lobiranje su fiskalni propisi. Primjerice, Zakon o porezima (SAD) pruža dvije mogućnosti: (1) izravno lobiranje, koje implicira neposredno utjecanje na proizvođače propisa (zakonodavna vlast) i (2) lobiranje a priori (iz korijena), mobiliziranjem javnog mnjenja za pritiskanje kongresmena da glasaju za željeno rješenje.

Iskustva Europske unije

Europska unija je najveća komora u svijetu, perfektno uređena konvencijama članica (država), koje su svoj suverenitet ustupile integriranoj cjelini. Okvir udruživanja i pridruživanja izgrađen je na principima supsidijarnog odlučivanja, što znači da se svaka odluka povinuje stavovima građana zemalja članica.

Lobiranje je u EU akceptirano kao demokratski način odlučivanja u svim članicama. Treba podsjetiti da je unazad četiri desetljeća, dakle sedamdesetih godina prošlog stoljeća lobiranje bilo tek u zametku i uključivalo je ograničenu skupinu osoba, prijateljski povezanih.

Danas je broj profesionalnih lobista u EU narastao na 10.000 osoba, sa snažnim financijskim uplivom na donošenje zakona i političkih odluka. Njima treba dodati i brojne neovisne konzultante, građanske organizacije, komercijalna i industrijska udruženja, sindikate, advokatske komore. Gotovo svi sektori poslovne i profesionalne aktivnosti namjestili su u Briselu ponekog svog ovlaštenika u funkciji lobističkog djelovanja (prikupljanje informacija, režiranje kontakata i sl.).

Ekspanzija lobiranja osvaja planetu zahvaljujući činjenici da je to legalan čimbenik demokratskog procesa odlučivanja u velikim zajednicama ljudi i njihovih interesa. Na taj način se produbljavaju i oplemenjuju novim sadržajima integracije u okviru EU, posebice u sve intenzivnijem prenosu ovlasti zemalja članica na institucije EU.

Europski parlament u Strazburu je istinska Meka za lobiste, posebice otkad je usvojen Sporazum iz Maastrichta (1992.) i inaugurirano pravo restriktivnog veta i mogućnost amandmanskog djelovanja u sferi prava. Lobisti su u takvom normativnom okviru uočili prostor za protežiranje brojnih skupina i njihovih interesa u parlamentu EU, bez obzira na stranačku pripadnost. Komplikovani zakonodavni proces u EU (konstatira J. Ratković, 2006.) doveo je do toga da lobisti nisu utjecali na niže nivoe administracije EU. Oni koji žele ostvariti utjecaj na zakonodavni proces u EU trebaju prvo dobiti pristup Europskoj komisiji, koja je vladajuće tijelo EU. Lobisti dodatno traže

podršku Ministarskog savjeta (SMEU), koji donosi odluke koje su nacionalne vlade dužne provoditi. Lobiranje u Komisiji ima sigurniju uspješnost, s obzirom na to da komesari, koji i vrše funkcije ministara EU (postavljeni od vlada članica EU), nisu imuni na političke pritiske.

Dva su akta intenzivirala lobiranje na nivou Unije: Sporazum iz Maastrichta (1993.) i Sporazum iz Amsterdama (1999.). Promoviranje ekonomske i monetarne unije, novelirana pravila suradnje, nove političke koalicije i revolucionarne promjene u odlučivanju, motivirali su lobiste da i oni promijene raniju strategiju i sopstveni modus procedendi, tj. način postupanja. Ovladavanje specijalnim vještinama je najefikasnija alatka u rukama lobista pri vršenju upliva na zakonodavni proces u kojem učestvuju poslanici i drugi zvaničnici tijela EU. U koncipiranju i usvajanju pravnih akata vrhunskog kvaliteta obrade redovito se koriste izvještaji profesionalnih eksperata.

Da bi uljepšali demokraciju, predstavnici institucija EU stupaju u kontakt s pojedincima i asocijacijama koje čine značajan segment javnog mnjenja u zemljama članicama EU, radi pranja odlučivanja. To se postiže kroz različite oblike konzultacija, otvorenih tribina, show konferencija i drugih spektakl-kontakata. Ove priredbe omogućuju lobistima elegantan pristup detaljnim i relevantnim informacijama o ritmu događaja u EU. Tako se stvara neformalni forum, gdje se nenametljivo slivaju ideje, sugestije i interesi javnosti. Prepoznatljivo je da u fluidnom lobiranju nema jasne linije razgraničenja između toga što je na forumu javno, a što tajno?!

Nije prepoznatljivo da li zakon u pripremi uključuje i interese privatnog sektora. Maglovitost u tom slučaju rastjeruju lobisti, promoviranjem stavova interesnih skupina u početnoj fazi zakonodavnog procesa, na putu do odlučivanja.

Proces odlučivanja je dosta kompleksan, jer prisiljava lobistu da simultano vrši uvid (inspekciju) u djelovanje više institucija, relevantnih tijela i interesnih skupina, zbog čega treba perfektno poznavati nacionalne zakonodavne procedure svake države članice.

Moćna poluga lobista su i koalicije, koje se oslanjaju na interesne skupine sa raznovrsnim ideološkim i profesionalnim programima. Ciljevi i aktivnosti brojnih koalicija, uključenih u lobističku kampanju na nivou EU su iskrena promulgacija: povećanje poslovnih i financijskih resursa, radi šireg otvaranja odškrnutih vrata zvaničnika EU, utjecajnih na odlučivanje. Članovi Komisije i parlamentarci rado podržavaju sistematizirane interese različitih europskih koalicija, tj. interesnih skupina, tim više ako su prohtjevi konzistentni sa standardima EU.

Obavještenje o fitosanitarnim zahtjevima za drveni materijal za pakovanje koje ulazi u BiH

Oznake prema međunarodnim standardima

Samo ambalaža koja je u potpunosti napravljena od drvenih proizvoda kao što su furnirske ploče, iverica, slagana presovana daska ili furnir, koji su napravljeni uz upotrebu lijepka, toplote i pritiska ili neke kombinacije ovih faktora, jeste već prošla obradu dovoljnu za uklanjanje rizika od štetočina koje napadaju sirovo drvo

Usvajanjem Pravilnika o listama štetnih organizama, listama bilja, biljnih proizvoda i reguliranih objekata ("Službeni glasnik BiH", broj 69/09, od 1. 9. 2009.) utvrđene su i obaveze vezane za drveni materijal za pakovanje koje ulazi u Bosnu i Hercegovinu (Prilog IV navedenog Pravilnika).

Pravilnikom o fitosanitarnim zahtjevima za drveni materijal za pakovanje u međunarodnom prometu ("Službeni glasnik BiH", br. 71/05) regulisani su fitosanitarni zahtjevi za drveni materijal koji se izvozi iz Bosne i Hercegovine.

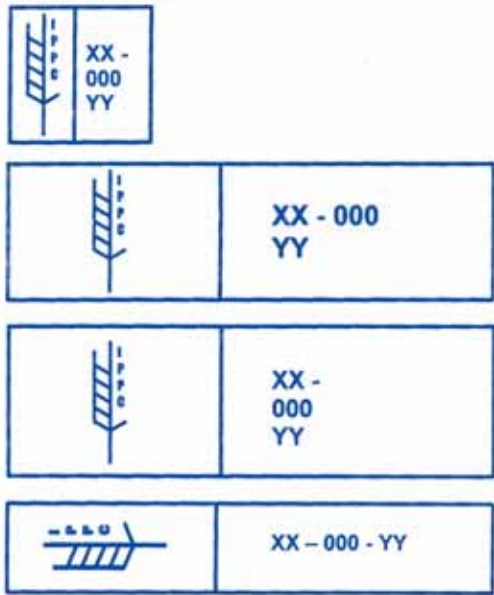
Međunarodni standardi za fitosanitarne mjere (ISPM 15) određuju koje oznake moraju biti na drvenom materijalu za pakovanje. To se odnosi na palete, kutije, daske za utovar, stranice za palete i podupirače, koji se koriste kod skoro svake uvozne pošiljke, uključujući i one koje podliježu fitosanitarnoj inspekciji.

Samo ambalaža koja je u potpunosti napravljena od drvenih proizvoda, kao što su furnirske ploče, iverica, slagana presovana daska ili furnir, koji su napravljeni uz upotrebu lijepka, toplote i pritiska ili neke kombinacije ovih faktora, jeste već prošla obradu dovoljnu za uklanjanje rizika od štetočina koje napadaju sirovo drvo.

Drveni materijal za pakovanje mora imati oznaku koja znači da su provedene fitosanitarne mjere po navedenom međunarodnom standardu.

Oznaka na drvenom materijalu za pakovanje mora biti čitljiva, postojana i neprenosiva; mora biti postavljena na vidno mjesto, kada je to moguće, na dvije vertikalne suprotne strane drvenog materijala za pakovanje; mora biti pravougaonog oblika i ne smije biti crvene ili narandžaste boje.

IZGLED OZNAKE

Oznake na drvenom materijalu imaju sljedeće značenje:

SIMBOL IPPC	Simbol Međunarodne konvencije za zaštitu bilja
XX	ISO kod za državu (npr. BA za BiH; SI Slovenija; HR Hrvatska)
000	Neponovljiva registarska oznaka koju dodjeljuje nacionalna organizacija za zaštitu zdravlja bilja
YY	Međunarodna oznaka za tretiranje (u narednoj tabeli navedeni kodovi tretiranja)

Kod tretiranja	Tip tretiranja
HT	Toplinska obrada
MB	Methyl bromide
DB*	Međunarodna oznaka za koranje drveta
KD*	Međunarodna oznaka za sušenje drveta u komori
CDI*	Međunarodna oznaka za hemijsku impregnaciju pod pritiskom

*Ove oznake mogu se koristiti samo iza skraćenice "HT" (DB, KD, CDI)

Pomenuti pravilnik se će se implementirati od 1. januara 2010. godine. Nakon toga u našu zemlju neće moći ulaziti drveni materijal za pakovanje koji ne bude imao oznaku koja je u skladu sa međunarodnim standardima.

Ove informacije kao i oba navedena pravilnika nalaze se na web stranici Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja (www.uzzb.gov.ba). Kontakt osoba u Upravi BiH za zaštitu zdravlja bilja je Nenad Čolaković, 033/211-693.

Razgovarala:
Amela Kečo,
dipl. prav.
a.keco@kfbih.com

"Kapis TKT" Tomislavgrad

Vrhunskom kvalitetom do potrošača

Tomislavgrad je slikoviti gradić smješten u jugozapadnoj Bosni i Hercegovini. Nalazi se u središtu šireg prostora duvanjskog kraja.

Preljepe pejzaže Duvanjskog polja krasi i dva jezera Blidinje i Buško, koja svojim izgledom upotpunjuju jedinstvenu raskoš koju izdašno nudi Hercegovina.

Predrag Čović

Povoda za posjetu ovom gostoljubivom gradu, koji je u punom privrednom usponu, ima dosta, a sigurni smo da smo na pravoj adresi. U posjeti smo kompaniji koja je istinski reprezentant ovog grada, ali i cijelog kraja. Danas je najveći i najmoderniji proizvođač izolirane žice i kablova, i ujedno jedan od najuspješnijih privrednih subjekata u BiH, koji kvalitetom svojih proizvoda dostiže svjetske standarde i ide ukorak sa svijetom.

Predstavljamo Tvornicu kablova "Kapis TKT" Tomislavgrad, a naš sugovornik je Predrag Čović, direktor ove kompanije.

Kompanija je izrasla u kolektiv evropskog renomea. Put je sigurno bio dug i nimalo jednostavan. Kada biste pravili rezime kompanije, kako bi on glasio, odnosno šta je danas "Kapis"?

- Naša tvornica je osnovana 1978. godine kao društveno poduzeće koje je poslovalo u sastavu "Energoinvesta" do 1991. godine, kada se osamostalila. Privatizacija je izvršena 2001. godine od strane slovenske tvrtke Kapis Novo Celje, u čijem sastavu i sada djelujemo. Tvrtka zapošljava oko 230 djelatnika i ima kontinuirani rast proizvodnje i izvoza (od 10 do 30 % godišnje). Danas je Kapis TKT renomirani regionalni proizvođač kabela sa značajnom razinom kvalitete svojih proizvoda i uvaženi je partner svih elektroprivrednih poduzeća i trgovačkih kompanija iz ove oblasti u široj regiji. Naši proizvodi posjeduju certifikate kvaliteta od strane renomiranih instituta kao što su VDE institut u Beču, Končar Zagreb, Vinča Beograd i ZIK Mostar za BiH i garancija su vrhunskog kvaliteta naših proizvoda. **Vaši proizvodi su zastupljeni na tržištu BiH, ali i u velikom broju drugih zemalja, da se čini gotovo bespotrebno posebno ih predstavljati. Da li je usavršavanje proizvoda zahtijevalo i ulaganje u savremenije proizvodne kapacitete?**

- Naravno, od samog ulaska novog vlasnika u tvornicu kontinuirano se radi na razvoju novih proizvoda i tehničko-tehnološkom razvoju tvornice. U proteklom periodu su uložena značajna sredstva od oko osam milijuna KM u nove strojeve i modernizaciju postojećih, te je ostvareno povećanje proizvodnih kapaciteta za oko 70 % (sa cca 1.200 t na 2.200 t mjesečne proizvodnje), povećanje proizvodnog asortimana i kvaliteta proizvodnje, te snižavanje proizvodnih troškova. Isto tako smo značajnu pažnju posvetili podizanju timskog rada na veću razinu, razvoju i

proizvodnji novih proizvoda za tržišta EU (tzv. teškogorivi kabeli i kabeli sa reduciranom žilom), te širenju tržišta i povećanju prodaje u zemljama EU.

Za kvalitetno funkcionisanje jedne kompanije i realizaciju planova jedan od ključnih faktora jeste i ljudski potencijal. Koliko odabir kadrova, po Vašem mišljenju, znači za uspješan rad kompanije?

- Pored suvremenih strojeva i opreme, u proizvodnom lancu su vrlo važan čimbenik kvalitetni i obučeni ljudi. Tvrtka veliku prednost ima u tridesetogodišnjem iskustvu naših stručnjaka (inženjera i tehnologa) i proizvodnih radnika, kao i relativno velikom broju mladih ljudi željnih da svakodnevno stječu nova znanja. Simbioza iskustva, znanja i mladosti je dobitna kombinacija za uspješan rad. Također je važno napomenuti da tvrtka ulaže značajne napore i sredstva za podizanje stručnih znanja i vještina zaposlenika na veću razinu, što smatra značajnim ulaganjem u budućnost.

Stalna tema je ekonomska kriza. Da li se uticaj krize osjeća u poslovanju Kapis?

- Naravno, kao i većinu proizvodnih tvrtki pretežito orijentiranih izvozu, ova svjetska finansijska i gospodarska kriza u značajnoj mjeri je pogodila i našu tvrtku. Osnovni pokazatelji krize se ogledaju u smanjenju potražnje za gotovim proizvodima zbog zaustavljanja investicija (u građevinarstvu, cestogradnji i drugim sferama), te nedostatku likvidnosti kod značajnih kupaca, kao i uopće nedostatku finansijskih sredstava i rastu kamata, a svi oni su u značajnoj mjeri uticali na poslovni rezultat i uspjeh tvrtke. Iako je proizvodnja i prodaja povećana za oko 30% u odnosu na isto prošlogodišnje razdoblje, te je povećana produktivnost i smanjeni proizvodni troškovi, poslovni rezultat i rentabilnost su ispod očekivanja. Proizvodni kapaciteti su popunjeni sa oko 70%, a osnovni razlog za nemogućnost potpunog upošljavanja je nedostatak pristupačnih finansijskih sredstava za kreditiranje proizvodnje. Sadašnji troškovi financiranja proizvodnje, sa kamatama uvećanim za nekoliko postotaka u odnosu na razdoblje prije krize, jednostavno nisu ekonomski isplativi. Od Vlade i institucija države očekujemo da poduzmu mjere za osiguranje minimalnih uvjeta za očuvanje konkurentnosti proizvodnih tvrtki i radnih mjesta.

Sa stanovišta iskusnog privrednika, smatrate li da postoji mogućnost skorije ekonomske stabilizacije, barem na nivou BiH?

- Prema nekim pokazateljima, najrazvijenije zemlje EU i svijeta su već krenule putem izlaska iz recesije na način da su njihove vlade ubrizgale ogromna sredstva u proizvodne tvrtke i poticaje široke potrošnje (primjer - autoindustrija), te se trebamo nadati da će se taj trend i nastaviti. U narednom periodu očekujemo povećanje investicija i povećanu potražnju na području EU, dok za zemlje regije, kao i za BiH ne očekujem značajnija poboljšanja zbog nemogućnosti da se pokrenu značajnija kapitalna ulaganja i investicije, te kao posljedicu toga i nastavak trenda pada gospodarskih aktivnosti bar do sredine sljedeće godine. **Član ste Upravnog odbora Udruženja poslodavaca BiH. Kako vidite perspektive saradnje P/GKFBiH i UP?**

- Osnovni ciljevi ove dvije značajne institucije su u potpunosti komplementarni i njihova suradnja je normalna i logična u stvaranju ambijenta za uspješan rad i konkurentsku sposobnost naših gospodarskih subjekata. Osobnog sam mišljenja da ima dosta prostora za poboljšanja njihove suradnje i nadam se da će ona biti na zadovoljstvo svih strana.

Za kraj, želite li nešto dodati?

- Htio bih zahvaliti Vama na interesiranju i pruženoj prilici da iznesem svoja razmišljanja, te izraziti želju da u narednom razdoblju učinimo zajednički napor u poboljšanju uvjeta poslovanja gospodarskih subjekata u BiH.

Nacrt zakona o reviziji privatizacije državnog kapitala u privrednim društvima i bankama

Nacrt zakona o reviziji privatizacije državnog kapitala u privrednim društvima i bankama koji je Vlada FBiH utvrdila i uputila u parlamentarnu proceduru ima za cilj da zaštiti državnu imovinu u procesu privatizacije, kao i ustavna prava građana. Revizija će, kako je predviđeno, tretirati i stvari i prava sa pripadajućim kapitalom privrednih društava (privatiziranih i neprivatiziranih) koja nisu pod kontrolom, te nisu bila uključena u aktivni podbilans, a nalaze se na teritoriji država nastalih raspadom bivše SFRJ, potraživanja i obaveze prema pravnim licima iz ovih država, kao i raspolaganje novčanim sredstvima ostvarenim prodajom privrednih društava i banaka. Nacrt zakona uvodi nove odnose u ovoj oblasti, jer se revizija izvršenja ugovora obavlja po zahtjevu ovlaštenog lica, umjesto što su to do sada radile nadležne agencije za privatizaciju po službenoj dužnosti. Reviziju će provoditi Odjeljenje za reviziju, koje odlukom imenuje Vlada FBiH i o čijem će načinu rada biti donesena posebna uredba. Propisano je šta tačno utvrđuje ovo odjeljenje u postupku revizije i precizirane radnje, mjere i postupci po njenom završetku, kao i sankcije za nepostupanje po zahtjevu Odjeljenja za reviziju.

U pripremi izmjene zakonodavstva o upravljanju otpadom

Upravljanje otpadom u Federaciji BiH zakonski je uređeno, ali su u pripremi izmjene i dopune tog zakonodavstva i predviđena je obaveza donošenja federalnog plana upravljanja otpadom, s kojim moraju biti usaglašeni kantonalni planovi. Zbog izgradnje novih regionalnih deponija, a na osnovu realizacije Strategije gospodarenja čvrstim otpadom, izmjenama je definiran "centar za gospodarenje otpadom" kao dio odlagališta. Uvođenje takvog centra je važno zbog smanjenja otpora lokalnog stanovništva izgradnji novih regionalnih deponija. U njegovoj definiciji je i zbrinjavanje otpada, obrazlaže predlagač. Za zbrinjavanje otpada i upravljanje njime privredni subjekti, regulirano je, moraju imati dozvolu. Izmjene i dopune legislative su u parlamentarnoj proceduri. U nacrtu su već odobrene početkom jula u Domu naroda Federalnog parlamenta.

Nacrt zakona o fiskalnim sistemima

Vlada FBiH je utvrdila Nacrt zakona o fiskalnim sistemima i uputila ga u redovnu parlamentarnu proceduru. Riječ je o tekstu koji je usklađen sa primjedbama i sugestijama Doma naroda Parlamenta FBiH na izvorni tekst Nacrta, u kom obliku je razmatran i prihvaćen u Predstavničkom domu Federalnog parlamenta.

Njime se ustanovljava obaveza evidentiranja svakog pojedinačno ostvarenog prometa preko fiskalne kase ili drugog fiskalnog proizvoda, neovisno o načinu plaćanja (gotovina, ček, virman, kartica). Ovu obavezu ima svaka osoba upisana u registar za promet dobara i pružanje usluga.

Uvođenje digitalnih kasa i drugih uređaja, kao najsuvremenijih rješenja u unaprjeđenju fiskalizacije, primjereno svim uređenim državama, doprinosi smanjenju sive ekonomije, sprječavanju fiskalne utaje i ravnopravnijim tržišnim uvjetima u korist legalnog poslovanja.

Primjenom novog zakona u potpunosti će biti ostvarena pravna sigurnost u trgovini, stabilnost i zaštita potrošača. Nadzor nad provedbom zakona imat će Federalno ministarstvo financija, Porezna i Uprava za inspeksijske poslove.

Prijedlog zakona o finansijsko-informatičkoj agenciji

Vlada FBiH je, u novom tekstu, utvrdila Prijedlog zakona o finansijsko-informatičkoj agenciji, nakon što je u Nacrtu ovaj zakon dobio podršku u Predstavničkom, ali ne i u Domu naroda Parlamenta FBiH. Njime se utvrđuje pravni osnov za reorganizaciju agencija za finansijske, informatičke i posredničke usluge Sarajevo i Mostar osnivanjem od Vlade FBiH finansijsko-informatičke agencije u Federaciji BiH.

Ovaj korak izraz je potrebe kontinuiranog obavljanja poslova od posebnog interesa za Federaciju BiH, o obavezi zakonom propisane finansijske kontrole i obrade finansijskih izvještaja privrednih društava, te vršenja zbirne obrade podataka koji se ustupaju nadležnim organima i institucijama, kao i drugim korisnicima na njihov zahtjev. U skladu s tim, Nacrt zakona definira pravni status agencije, njenu unutrašnju organizaciju, poslove i tijela upravljanja i rukovođenja.

Zakon o koncesijama

Vlada Federacije BiH utvrdila je i u parlamentarnu proceduru uputila Prijedlog zakona o

izmjenama i dopunama Zakona o koncesijama, koji predstavlja usklađivanje postojećeg zakona sa, u međuvremenu donesenim, propisima u Federaciji BiH. To je izraz potrebe preciznijeg definiranja pojedinih rješenja u skladu sa dosadašnjom praksom, posebno u pogledu nadležnosti za davanje koncesija u pojedinim oblastima.

Tako se, u skladu sa zakonima o obrtu i o privrednim društvima, koji predviđaju da se istom privrednom djelatnošću mogu baviti pravna i fizička lica, omogućuje dodjeljivanje koncesija fizičkim licima koja imaju registriran obrt.

Najviše izmjena odnosi se na predmet koncesija i korištenje zakonskih termina za određene pojmove, posebno u oblasti prometa i komunikacija, zatim energetske objekte za koje je nadležnost davanja koncesije stavljena u ovisnost od snage objekta i omogućavanje koncesije za korištenje lovstva.

Posebno je regulisana izgradnja i korištenje energetskih objekata instalisane snage veće od jednog MW tako što je predviđeno da o njihovoj koncesiji odlučuje Vlada FBiH. Ona također odlučuje o dodjeli koncesije na hidroakumulaciju ako je njeno korištenje u funkciji objekta čije građenje odobrava federalni nadležni organ uprave, što je nova tačka ugrađena u zakonska rješenja.

Prijedlogom zakona sveobuhvatno se definišu predmeti koncesije za distribuciju energetskih medija i to podjednako za gasove, tekućine i električnu energiju, a ponovo su, na prijedlog Doma naroda Parlamenta FBiH, kao predmet koncesije uvrštene šume i šumsko zemljište.

Kao novi predmet koncesije uvrštena je izgradnja i/ili korištenje objekata za saobraćaj u mirovanju (podzemne i nadzemne garaže i parking mjesta), kao i to da se, radi obavljanja privrednih djelatnosti, pod koncesiju može dati reciklaža metalnih i nemetalnih otpadaka i ostataka, kao djelatnost od općeg interesa.

Poseban dio predloženih izmjena i dopuna odnosi se na Komisiju za koncesije, odnosno na utvrđivanje njenog statusa kao samostalnog pravnog lica, što do sada nije bilo definirano.

Garancijski fond

Vlada FBiH je razmatrala Prednacrt zakona o garancijskom fondu, koji je pripremilo Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta. Cilj ovog zakonskog projekta, o kojem će biti obav-

ljena široka javna rasprava, jeste osnivanje garancijskog fonda FBiH s ciljem osiguranja uslova za razvoj malih i srednjih preduzeća i preduzetnika u FBiH.

Fond bi izdavao garancije i supergarancije bankama i drugim finansijskim institucijama u FBiH za osiguranje kredita ili dijela kredita koji su banke i druge finansijske institucije odobrile malim i srednjim preduzećima i preduzetnicima.

S obzirom na to da ovaj zakon tretira pitanja iz finansijske sfere (definiranje izvora sredstava fonda i njihovog plasmana), zaključeno je da će dalje aktivnosti u procesu njegovog donošenja voditi Federalno ministarstvo finansija.

Prihvaćene izmjene Zakona o eksproprijaciji

Zastupnički dom Parlamenta Federacije BiH je u osnovi prihvatio Nacrt zakona o izmjenama Zakona o eksproprijaciji u Federaciji BiH, ali je predlažući, Vladi Federacije BiH, ostavljeno da dodatno razmisli, posebno o jednom članu.

Ovim članom Vlada najavljuje da i prije izdavanja pravomoćnog rješenja o eksproprijaciji bivšem vlasniku neke nekretnine, u izuzetnim slučajevima, korisnik eksproprijacije može koristiti tu nekretninu radi javnih radova značajnih za širu društvenu zajednicu, kao što je npr. izgradnja autoputa.

Pripremila: Mira IDRIZOVIĆ

Pokrivenost uvoza izvozom 47,1 odsto

Prema podacima Agencije za statistiku BiH, vrijednost izvoza iz BiH u septembru iznosila je 517 miliona KM, dok je uvoz bio milijardu i 97 miliona KM.

U okviru ukupno ostvarenog vanjskotrgovinskog prometa BiH postotak pokrivenosti uvoza izvozom iznosio je 47,1 odsto.

Tokom devet mjeseci ove godine, ostvaren je izvoz vrijedan četiri milijarde i 46 miliona KM, što je za 21,4 odsto manje u odnosu na isti period prethodne godine. Uvoz je iznosio devet milijardi i 116 miliona KM, što je za 26,1 odsto manje u odnosu na isti period lani.

Postotak pokrivenosti uvoza izvozom iznosio je 44,4 odsto, dok je vanjskotrgovinski robni deficit iznosio pet milijardi i 70 miliona KM.

Deficit je za 29,6 odsto manji nego u istom razdoblju prethodne godine.

Posmatrano po odsjecima SMTK klasifikacije, najveći deficit ostvaren je u odsjeku nafta i naftni derivati u vrijednosti od 941 milion KM, dok je najveći suficit ostvaren u odsjeku električna energija u vrijednosti od 317 miliona KM.

Kada je riječ o geografskoj distribuciji robne razmjene BiH sa inostranstvom, tokom devet mjeseci najviše se izvozilo u Hrvatsku i to u vrijednosti 724 miliona KM, što je 17,9 odsto od ukupno ostvarenog izvoza, i Njemačku, u vrijednosti 599 miliona KM, odnosno 14,8 odsto od ukupno ostvarenog izvoza.

Najviše se uvozilo iz Hrvatske i to u vrijednosti milijardu i 376 miliona KM, što je 15,1 odsto od ukupno ostvarenog uvoza, i Njemačke, u vrijednosti milijardu i 30 miliona KM, odnosno 11,3 odsto od ukupno ostvarenog uvoza.

Posmatrano prema carinskoj tarifi, najveće učešće u izvozu ostvareno je u sektoru obični metali i proizvodi od običnih metala sa ukupnom

vrijednošću 762 miliona KM, što iznosi 18,8 odsto od ukupnog izvoza, dok je najveće učešće u uvozu ostvareno u sektoru mineralne tvari (milijardu i 446 miliona KM, što iznosi 15,9 odsto od ukupnog uvoza).

Inflacija u septembru 0,1 odsto

Mjesečna inflacija u septembru u BiH bila je 0,1 odsto, podaci su Agencije za statistiku BiH. Posmatrano po namjeni potrošnje prema međunarodnoj klasifikaciji COICOP, u odnosu na avgust, prosječan rast cijena zabilježen je u odjeljcima stanovanje, voda, električna energija, plin i drugi energenti i to za 0,8 odsto, zdravstvo 0,7 odsto, rekreacija i kultura 0,6 odsto, te ostala dobra i usluge za 0,4 odsto. U odjeljku stanovanje, voda, električna energija, plin i drugi energenti do poskupljenja je došlo usljed povećanja cijena plina za 0,6 odsto i čvrstih goriva za dva odsto.

Prosječan pad cijena u odnosu na prethodni mjesec zabilježen je u odjeljcima hrana i bezalkoholna pića (za 0,1%). Prosječan pad cijena u istom razdoblju zabilježili su i odjeljci odjeća i obuće, namještaj, kućanski uređaji i redovno održavanje kuće i prijevoz (sve za 0,1 odsto). U ostalim odjeljcima u septembru u odnosu na avgust u prosjeku nije bilo promjena cijena.

U posljednjih 12 mjeseci hrana i bezalkoholna pića su pojeftinili za 3,2 odsto, pri čemu je hrana jeftinija za 3,8 odsto, dok su bezalkoholna pića i sokovi skuplji za 1,9 odsto. Najveći pad cijena zabilježen je u okviru ulja i masti (17,3 odsto), voća za osam odsto, povrća (5,3 odsto), te mlijeka, sira i jaja za 6,7 odsto. U istom odjeljku došlo je do poskupljenja u skupinama šećer, med i slatkiši za 6,3 odsto, riba za 5,9 odsto i meso za 0,6 odsto. Od bezalkoholnih napitaka u posljednjih 12 mjeseci skuplji su kafa i čaj za 2,6 odsto, te mineralna voda i sokovi za 1,2 odsto.

Smanjenje industrijske proizvodnje

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, industrijska proizvodnja u FBiH u septembru ove u odnosu na prosječnu mjesečnu proizvodnju iz prošle godine manja je za 10,9 odsto. U odnosu na proizvodnju iz istog mjeseca lani manja je za 16,2 odsto.

Ukupna industrijska proizvodnja od januara do septembra u odnosu na isti period lani manja je za 11,2 odsto. U području rudarstva veća je za 0,2 odsto, u prerađivačkoj industriji manja je za 16,8 odsto, dok je u području snabdijevanja električnom energijom, plinom i vodom manja za 2,1 odsto.

Prema glavnim industrijskim grupacijama industrijskih proizvoda, u periodu od januara do septembra ove u odnosu na isti period 2008. godine, proizvodnja bilježi smanjenje energije za 0,8 odsto, intermedijarnih proizvoda, osim energije za 21,2 odsto, kapitalnih proizvoda za 43 odsto, trajnih proizvoda za široku potrošnju za 25,4 odsto i netrajnih proizvoda za široku potrošnju za 3,6 odsto.

Ukupan indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda u septembru viši je za 0,2 odsto u odnosu na prethodni mjesec.

Posmatrano prema glavnim industrijskim grupacijama, indeks cijena intermedijarnih proizvoda osim energije viši je za 0,3 odsto, energije, trajnih proizvoda za široku potrošnju i netrajnih proizvoda za široku potrošnju za 0,2 odsto.

Pad indeksa cijena registrovan je kod kapitalnih proizvoda za 0,1 odsto.

U grupaciji neraspoređeno indeks cijena se nije mijenjao u ovom mjesecu.

Posmatrano prema područjima KD-a, u području rudarstva i prerađivačke industrije indeks cijena viši je za 0,3 odsto.

U području snabdijevanja električnom energijom, gasom i vodom indeks cijena se nije mijenjao.

Posmatrano po odjeljcima, rast indeksa cijena registriran je kod proizvodnje metala za 2,3 odsto, proizvodnje proizvoda od metala osim mašina i opreme za 2 odsto, vađenja uglja i treseta za 0,6 odsto, prerade kože, izrade galanterije i obuće za 0,4 odsto, proizvodnje hemikalija i hemijskih proizvoda za 0,2 odsto, proizvodnje hrane i pića, mašina i uređaja, motornih vozila, prikolica i poluprikolica i proizvodnje namještaja za 0,1 odsto.

Pad indeksa cijena je registriran kod vađenja ostalih ruda i kamena za 0,9 odsto, proizvodnje celuloze, papira i proizvoda od papira za 0,6 odsto proizvodnje koksa, naftnih derivata i nuklearnog goriva i proizvodnje proizvoda od gume i plastike za 0,1 odsto.

U ostalim odjeljcima indeksi cijena se nisu mijenjali. Ukupan indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda u septembru niži je za 4,1 odsto u odnosu na prosječan indeks iz 2008. godine. U odnosu na decembar prethodne godine niži je za 5,5 odsto, dok je u odnosu na isti mjesec lani niži za 3,1 odsto.

Za devet mjeseci ove u odnosu na isti period prethodne godine indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda niži je za 1,6 odsto.

Indeksi potrošačkih cijena

Ukupan indeks potrošačkih cijena u septembru niži je za 0,1 odsto u odnosu na prethodni mjesec, podaci su Federalnog zavoda za statistiku.

Posmatrano po odjeljcima COICOP klasifikacije (Classification of Individual Consumption by Purpose), rast cijena registriran je u odjeljku rekreacija i kultura za 0,9 odsto, zdravstvo za 0,7 odsto, stanovanje, voda, električna energija, plin i drugi energenti za 0,3 odsto i u odjeljku ostala dobra i usluge za 0,1 odsto.

U odjeljcima hrana i bezalkoholna pića i namještaj, kućanski uređaji i redovno održavanje kuće cijene su niže za 0,3 odsto, prevoz za 0,2 odsto i u odjeljku alkoholna pića i duhan za 0,1 odsto. U odjeljcima odjeća i obuće, komunikacije, obrazovanje i restorani i hoteli cijene se nisu mijenjale.

Ukupan indeks potrošačkih cijena u septembru u odnosu na decembar lani niži je za 1,1 odsto.

U odnosu na isti mjesec prethodne godine, indeks potrošačkih cijena je niži za 1,6 odsto.

Za devet mjeseci ove u odnosu na isti period prethodne godine ukupan indeks potrošačkih cijena nije se mijenjao.

Smanjena proizvodnja šumskih sortimenata

Ukupna proizvodnja šumskih sortimenata tokom devet mjeseci ove godine u odnosu na isti period lani manja je za 286.000 metara kubnih ili 18,1 odsto, podaci su Federalnog zavoda za statistiku.

Proizvodnja sortimenata od četinarara manja je za 180.000 metara kubnih ili 23,9 odsto, dok je proizvodnja sortimenata od lišćara manja za 106.000 metara kubnih, odnosno za 12,9 odsto.

Ukupna prodaja šumskih sortimenata u odnosu na isti period 2008. godine manja je za 288.000 metara kubnih ili 18,4 odsto.

Prodaja sortimenata od četinarara manja je za 196.000 metara kubnih (26 odsto), dok je prodaja sortimenata od lišćara manja je za 92.000 metara kubnih (11,3%).

Utjecaj krize na evropska preduzeća

Dok kompanije u nekim evropskim zemljama već naziru svjetlo na kraju tunela, brojne druge bile su prisiljene otpustiti radnike, prodati imovinu i smanjiti investicije

Francuska

Prema studiji vodeće firme za kreditno osiguranje Eurler Hermers, u ovoj godini u Francuskoj se očekuje povećanje broja bankrota za 25% u odnosu na prethodnu. Broj poslovnih neuspjeha mogao bi dosegnuti povijesni nivo od 73.000, znatno viši od dosadašnjeg rekorda od 64.800, postignutog tokom recesije iz 1993. godine.

Kada je riječ o kašnjenju u plaćanjima MSP-ima, Francuska je u boljoj poziciji od evropskih partnera. U prvih šest mjeseci 2009. godine plaćanja su kasnila 11,7 dana, dok je evropski prosjek 15 dana. Najgore su pogođeni sektori transporta, maloprodaje i trgovine nekretninama, koji bilježe kašnjenja duža od 15 dana.

Zakašnjela plaćanja najviše pogodaju najmanja preduzeća. Kašnjenje je zabilježeno u 60% preduzeća od jednog do 250 uposlenika, dok je istim problemom pogođeno samo 21,5% preduzeća sa više od 5.000 zaposlenih.

Novim zakonom usmjerenim na ekonomsku reformu postaviti će se ograničenja za zakašnjela plaćanja, čime će se MSP potaknuti sa 22 milijarde eura.

Velika Britanija

Ugledna britanska poslovna grupa Savez malih preduzeća izvijestila je o znacima potencijalnog oporavka čime se na tržištu ponovno uspostavlja povjerenje. U zadnjim istraživanjima zabilježen je porast trgovine, te je situacija znatno bolja od one u jesen 2008. godine.

Lani je čak 40% malih preduzeća naglasilo trošak finansiranja kao veliki problem, da bi danas taj postotak iznosio 25%, jer se priliv kredita polako smirio. Situacija u Britaniji čini se puno boljom od one sa kojom su suočena MSP diljem Evrope, na što se gleda kao na prve znakove poboljšanja na tržištu kapitala.

Povjerenje je, također, u porastu - 57% poduzeća izjavilo je da su prilično optimistični u pogledu budućnosti. Rastući je broj MSP-a koji namjeravaju investirati u nove proizvode i zaposliti nove radnike. Prema ocjenama Saveza, kreditni slom i dalje predstavlja prijetnju trgovinama i kafićima u ruralnim područjima.

Britanski ministar financija Alistair Darling izjavio je nedavno da je pristup kreditima ključ oporavka, te je naglasio važnost i hitnost kreditiranja MSP-a.

Češka

Istraživanje Češke gospodarske komore ukazuje na pogoršanje u pristupu kreditiranju što prisiljava preduzeća na rezanje troškova. Tri četvrtine preduzeća bilo je prisiljeno na smanjenje svojih aktivnosti zbog nedostatka finansija, a više od polovine odgodilo je ili potpuno odustalo od planiranih investicija.

Problemi u likvidnosti prisilili su 25% preduzeća na otpuštanje radnika ili rasprodaju imovine. Polovina svih sudionika istraživanja izjavila je da su banke pokazale manje spremnosti za kreditiranje njihovih aktivnosti.

Prema kvartalnom izvještaju Saveza industrije Republike Češke, 92% čeških industrijskih preduzeća smatraju problem zakašnjelih plaćanja ozbiljnijim nego prošle godine. Kazne za zakašnjela plaćanja sada su zakonski propisane.

Slovačka

Prema podacima Slovačke nacionalne banke, broj kredita odobrenih poduzetnicima lagano se povećao u maju 2009. godine, zahvaljujući prvenstveno povećanom volumenu izdavanja stambenih kredita.

Kao dio podrške MSP-ima u uslovima krize, Slovačka banka za jamstva i razvoj potpisala je ugovor s poslovnim bankama o pružanju brzinskih bankovnih jamstava. U razdoblju od januara do aprila 2009. godine Banka je izdala 292 jamstva u iznosu od 17 miliona eura i još dodatnih 46,5 miliona eura u kreditima. U odnosu na isto razdoblje prošle godine, ovo je povećanje u iznosu od 24 miliona eura.

Prema analizi Nacionalne agencije za razvoj malih i srednjih poduzeća o utjecaju krize na MSP, samo 2% ispitanih poduzetnika ocijenilo je pristup kreditiranju ozbiljnim problemom.

Zakašnjela plaćanja ostaju problem s kojim su slovačka MSP suočena svakodnevno, 65% ispitanih preduzeća priznalo je da imaju problema s likvidnošću kao posljedicom problema u plaćanjima. Zato su prisiljeni odgađati plaćanja dobavljačima, kako se ne bi dodatno zaduživali ili rasprodavali imovinu.

U aprilu 2009. godine EIB je odobrio Slovačkoj banci za jamstva i razvoj kreditnu liniju u iznosu od 50 miliona eura za poticanje investicija MSP u različitim sektorima, osobito industriji i uslugama.

Italija

Svako treće preduzeće u Italiji imalo je poteškoća prilikom dobivanja kredita u prvoj polovini 2009. godine. Kreditni slom koštao će MSP 13,7 milijardi eura godišnje, dnevno je od januara do juna propalo 30 preduzeća.

Kako bi pomogli i osigurali kreditne linije, pojedina udruženja, poput Confimpresa, pokrenula su strategiju jamstvenih šema u saradnji sa malim, regionalnim bankama.

Zakašnjela plaćanja ostaju veliki problem italijanske vlade. Prema podacima Italijanskog udruženja banaka, tijela javne uprave MSP-ima duguju između 50 i 60 milijardi eura.

Italijanska vlada je u junu pokrenula nove mjere kako bi se ubrzala plaćanja javnog sektora. Giulio Tremonti, italijanski ministar finansija, najavio je osnivanje 23 milijarde eura vrijednog fonda za plaćanje preduzećima koja čekaju na plaćanje.

Italija je od EIB-a primila treći po veličini iznos sredstava za kreditiranje MSP, ispred nje su jedino Španija i Njemačka. EIB, italijansko udruženje banaka i udruženje industrije potpisali su okvirni sporazum o korištenju instrumenata EIB-a, osobito onih koji čine EIB kreditiranje MSP-a jednostavnijim.

Dokument, također, otvara prostor za punu saradnju između tih institucija u poticanju brze provedbe kreditnih linija koje je EIB namijenio posredničkim bankama, pomažući u poboljšanju i standardizaciji pratećih procedura.

Mađarska

U junu su doneseni novi porezni propisi kao i zasebni zakon o porezu na imovinu, kao dio opširne reforme osmišljene kako bi se uspostavila ravnoteža mađarske ekonomije. Novi propisi imat će značajan utjecaj na mala preduzeća.

Za MSP oporezivanje će biti pojednostavljeno, a od 2010. godine svako će preduzeće moći svoje računovodstvo voditi u jedinstvenoj evropskoj valuti. Također, definisani su jednostavniji uslovi za porezne olakšice za preduzeća koja ulažu u razvoj poslovanja.

MSP u Mađarskoj teško dolaze do kredita, novi oblici finansiranja zaštitit će finansijske institucije od likvidacije dajući im pravo vlasništva na nekretninu datu u najam. Očekuje se da će ovo pružiti više sigurnosti bankovnom sektoru, a MSP-ima omogućiti olakšan pristup potrebnim kreditima.

Sredstva Evropske investicijske banke nisu bila dovoljno velika da bi ostvarila značajniji utjecaj na mađarska preduzeća. U maju su mađarska MSP, uz pomoć Erste banke, na raspolaganju imala 40 miliona eura za provedbu projekata u području zaštite okoliša, energetske efikasnosti i razvoja infrastrukture. Prema riječima zaposlenika Erste banke, taj je iznos bio toliko mali u odnosu na potražnju da je izvor presušio samo nekoliko dana nakon što je pokrenut.

Kao rezultat vladinih napora da stabilizira ekonomiju, investitori su počeli preferirati Mađarsku u odnosu na Poljsku, koja je prije bila omiljena destinacija investitora. Prema mišljenju jednog analitičara, razlog tome je, ironično, u činjenici da je Mađarska bila prva zemlja koja je zatražila pomoć MMF-a, Svjetske banke i EU-a, što je ulagačima, vjerovatno, bio znak da je Vlada spremna učiniti sve što je potrebno kako bi se krizi stalo na kraj.

Bugarska

Pesimistična predviđanja o uticaju globalne ekonomske krize za Bugarsku su postala svakodnevna stvarnost. Uz porast nezaposlenosti, raste i broj preduzeća koja su se usljed finansijskih poteškoća našla u bankrotu.

Broj preduzeća koja su propala zbog nemogućnosti plaćanja svojih obaveza dostigao je 118 u prva tri mjeseca 2009. godine, što je povećanje u poređenju sa 67, koliko ih se ugasilo u istom periodu prošle godine.

Brojna preduzeća nisu u mogućnosti ispuniti svoje narudžbe, jer im poslovne banke odbijaju odobriti kredite. Najveću mogućnost gašenja imaju preduzeća iz građevinskog sektora, turizma i metaloprerađivačkog sektora.

Probleme u kreditiranju dodatno pogoršava i problem zakašnjelih plaćanja. Statistike pokazuju da zakašnjela plaćanja javnog sektora iznose 70% godišnje, što ozbiljno narušava realne profite preduzeća. Budući da je provedba Uredbe o zakašnjelim plaćanjima još uvijek ograničena, većina preduzeća ozbiljno je pogođena ovim problemom.

Kako bi potaknula investicije MSP-a, bugarska vlada je osigurala oko 250 miliona eura za kredite Bugarske razvojne banke. Proces odobravanja kredita ide sporo - do sada je iskorišteno tek oko 50% raspoloživih sredstava.

Nedavno je EIF odobrio 400 miliona bugarskih leva za MSP, a budući da se krediti odobravaju preko poslovnih banaka, čini se da to uzrokuje određene probleme. Unatoč insistiranju EU da se MSP-ima omogući jednostavan i brz pristup likvidnosti, banke, čini se, ili odbijaju odobravati kredite MSP-ima u poteškoćama ili ih odobravaju uz visoke kamatne stope.

Irska

Ekonomska situacija u Irskoj i dalje je loša unatoč brojnim mjerama predstavljenim na nacionalnom i nivou EU. Vlada je kao dio više milijardi eura vrijednog plana dokapitalizacije irskih banaka zahtijevala da one povećaju posuđivanje MSP-ima. Početkom ove godine uveden je novi kodeks kreditiranja, ali istraživanja pokazuju da većina zaposlenika banaka nije upoznata s tim propisom.

U međuvremenu čini se da milijarde eura koje je EIB namijenila Irskoj ne dopiru do onih kojima su najpotrebniji. Prema mišljenju irskog udruženja malih i srednjih preduzeća, banke ignorišu dostupna im EIB sredstva i blokiraju kanal finansiranja preduzeća, dok banke tvrde da su navodi i tvrdnje Udruženja pretjerane.

Prema istraživanju jedne konsultantske kuće, do sada je svoja vrata zatvorilo 733 irskih preduzeća. Predviđa se da će se do kraja naredne godine zatvoriti još njih 1.600.

*Pripremila: Mira IDRIZOVIĆ
m.idrizovic@kfbih.com*

